

למעלת כבוד הרב הגאון המפורסם איש החסד, איש חיל,
 רב פעלים מקבציאל, גודר גדר עומד בפרץ, לוחם מלחמת
 ה' השערה, הרב הגה"צ המפורסם, מוה"ר אברהם לויפער
 שליט"א אבדק"ק דאראג

אחדשה"ט באה"ר, מכתבו היקר קבלתי בשמחה רבה, ומתחלה אניד מה
 שקיבלתי ממורי ורבי השארמאשער רב הגה"צ רבי יואל מארגענשטערן
 זצ"ל, שאמר לי פעם א' אודות כבוד תורתו הרמה שליט"א, בזה"ל מען דארף
 מכבד זיין דעם דאראגער רב שליט"א ע"כ, וממילא אני מרגיש זכיה רבה,
 להשיב על מכתבו הנעים, בענין מסורות העופות.

הנה זה כמה שנים שאני עוסק בשחיטות בהמות ועופות, וזכיתי לשמש
 אצל כמה גדולי הרבנים נ"ע ה"ה כבוד הגה"צ מוה"ר רבי אברהם לייטנער
 זצ"ל אבדק"ק מאונטווידעא, והגה"צ מוה"ר רבי רפאל בלום זצ"ל אבדק"ק
 קאשוי בעל ברכת שמים, והגה"צ מוה"ר רבי אליעזר חיים בלום זצ"ל אבדק"ק
 קאשוי בעל שיח חיים, ולהבחל"ח הרבנים הגאונים הצדיקים שליט"א, ה"ה
 כבוד הגה"צ מוה"ר יחזקאל ראטה שליט"א גאב"ד קאלסבורג. וגם זכיתי
 לשמש אצל גדולי השוחטים, ה"ה מוה"ר יצחק מנשה פריעד זצ"ל שו"ב
 דק"ק וואלאווא, ואצל מוה"ר מרדכי יודא היילפרין זצ"ל שו"ב בק"ק
 סאטמאר, ומפי תלמידיהם וכו', וראיתי בכ"ב שנים שעל"ט¹,

והיות שהשתמשתי אצל גדולי הרבנים וגדולי השוחטים, לכבוד זה
 בשנים האחרונות הרבה בני אדם דופקים על פתחי, שרוצים לידע מה

¹ משנת נחש"ת שפקודת מו"ר הגה"צ ממאנטווידעא וחתנו הרגה"צ מהרש"ז זצ"ל שמרה רוחי
 ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים ההלכות הנ"ל, וגם אחר שקבלתי התרת הוראה ועדד לנו
 מו"ר להורות לעם ה' את דרך ה' חזר ואמר לי מו"ר זצ"ל, קענסט זיין א רב און מוהל און א
 סופר און וואס דו ווילסט נאר, אבער שחיטה ובדיקה זאלסטו נישט אויפגעבן דיין גאנצן לעבן!
 ונתעודדתי הרבה ע"ז מהרה"צ מקאשוי זצ"ל בעל ברכות שמים, ובנו בעל שי"ח חיים זצ"ל
 עודד אותי ביותר באומרו, מעולם לא צוה אבי זצ"ל לעסוק בענינים הללו אלא אותך על כן אל
 נא תעזוב אותנו, ולהבחל"ח הרהגה"צ מקארלסבורג שליט"א והרהגה"צ מסענדשארך שליט"א
 ועוד.

שקבלתי בענין מסורות העופות בכלל ועל העוף הלעגהארן בפרט, ומהו חו"ד בענין העוף הלעגהארן החדש שהובא מהאלאנר, אם הוא בכלל הלעגהארן שהיינו רגילין בו, או הוא נראה כעוף בפני עצמו הצריך מסורה חדשה, ולא רציתי בכלל לעיין בו כי כבודו בגדולי עולם ולחם משפט הבכורה לדון בזה ולי אין פנאי לעיין.

אבל לא בשביל זה אשיב פני גדול ריקם ובפרט שאחר העיון הטב בדבר הזה הלא ראיתי כי רבו כמו רבו האומרים שהם מבקשים לכשרות ורצו לאסור יונה ולמשרי עורבא, ועל דעת הזה לא אמרתי לעמוד מן הצד כי במקום שיש חילול השם אין חולקים כבוד לרב ולא אחיה ח"ו בכלל המונע הלכה מפי תלמוד² אלא אדרבה אפרש שיחתי להעיד על כל מה שראיתי בבחינת כשופר הרם קולך, כמו שפירש הרה"ק בעל ישמח ישראל בשם רביה"ק ר"א מליזענסק שמגיד דרשות לא יחדש דברים של מה בכך אלא תפקידו הוא לומר דברים מפי צדיקים הקודמים והמגיד לא יהיה רק כשופר ומעביר דרך פיו וקבל את האמת ממי שאמרו, כן נבוא כאן בעזהשי"ת להעתיק לבני ישראל הכשרים המשוטטים לדעת האמת מה שקבלנו מפי רבותנו עד שידינו יד כהה מגעת, בלי שום תוספת ומגרעת, וזה החלי, בעזר עושי וקוני צורי וגואלי,

מסורת העופות הנאכלים

ומתחלה אניד מה שקבלתי מסורות על העופות, וכתבתי שמות העופות כפי השמות שנזכרים עתה בשוק כדי שידעו ויבינו הקוראים ממה ידברו,

(א) קבלתי מסורת על העוף הקארניש,³ ששחטתי אותו ביחד עם כמה מהשוחטים הוותיקים.

² עיין סנהדרין דף צ"ב אמר ר' חנא בר ביזנא א"ר שמעון חסידא כל המונע הלכה מפי תלמוד אפילו עוברין שבמעיי אמו מקללין אותו שנאמר מונע בר יקבוהו לאום ואם למד מה שכתב אמר רבא אמר רב ששת זוכה לברכת יוסף שנאמר וברכה לראש משביר ואין משביר אלא יוסף שנאמר וברכה לראש משביר.

³ כפי מה ששמענו מהשוחטים הוותיקים כאן בארה"ב מעולם החזיקו את העוף תרנגול קארניש לעוף טהור אלא שלא שחטו מזה רק בשביל הבעה"ב החשובים כיון שהיתה עוף יקר ושוה

ב) קבלתי מסורת על העוף הפלימי"ט רא"ק⁴, ששחטתי אותו ביחד עם כמה מהשוחטים הוותיקים.

ג) קבלתי מסורת על העוף הברווילע"ר הנאכל על ידי כל בית ישראל זה יותר משבעים שנים, וזכרתי שהשוחטים הי' אומרים שהוא תערובות של הרא"ק והקארניש, דשניהם יש להם מסורה.

ד) קבלתי מסורת על העוף הראוד איילענד רעד, ששחטתי אותו ביחד עם כמה מהשוחטים הוותיקים.

ה) קבלתי מסורת על העוף הנוי העמפשור, ששחטתי אותו ביחד עם כמה מהשוחטים הוותיקים.

ו) קבלתי מסורת על מה שנקרא היום ביערד-ראק, והנקרא פאולע"ר או פאו"ל (FOWL) הישנים המטילי ביצים, האדומים והלבנים, ועוד הדומה להם⁵, ולפלא היא שהשוחטים הזקנים ששחטו אצל מרן רביה"ק מסאטמאר זי"ע קורין להעופות הנקראים כהיום פלימיט ראק, ראד איילענד, ביערד-ראק והפאו"ל האדומים הישנים הכל קוראים אותן בשם יערלינג⁶,

מחירו רב, והיה מסורות ידועה על כל עוף הקארני"ש הלבן והאדום והשחור, וביררתי זאת כבר יותר מעשרים שנה אצל אנשים נאמנים.

⁴ והדבר המפורסם בין השוחטים וכל העוסקים במלאכת הקודש היתה כי כל עוף הנקרא ראק הוא עוף כשר עד שידוע ונראה שאין בו תרעובת דברים אחרים מהעופות שיש להם פקפוק.

⁵ והעוף הנקראת יערלינג"ג שהרבה שחטו אותה ובעיקר קודם חג הפסח מפני רובי שמה, ראיתי שהחליפו את שמה עם העוף הנקראת עתה לעג-הארן הידוע, ואיני יודע היכן קורין לאדם נאה כושי, כי שמעתי מכמה אנשים מחליפין אותה ותמה תמה אקרא, איך אפשר להחליף העוף השמן עם העוף הנקראת לעג-הארן כי היא רזה מאוד, ידעו שמרן זצ"ל אכל יערלינג"ג שהכשירו בביתו לכבוד חג המצות בשביל שהרכנית הצדיקת ז"ל רצתה שתהי' הרבה שומן שהכשירו בית רבינו זי"ע בשביל כל האורחים שהיו שם, וכל א' שיש לו מח בקדקדו יבין מעצמו שאינו אותו עוף לעג-הארן הידוע לרזה, וגם אני הקטן שחטתי היערלינג כמה פעמים לצורך הרה"צ ר' חיים יודא כ"ץ שליט"א אבדק"ק סארדעהעלי ב"פ ונוכחתי לדעת שהוא עוף שמן הרבה ובעלת בשר.

⁶ ועוד המה מעידים שרוב הביצים בימים הקדמונים היו לכטי"ג ברוי"ן, וגם יש כהיום הרבה ביצים הבאים מהפאו"ל הישנים הנמצאים לרוב ברוב חניות לייז פאלטרי ברחבי עיר נוא יארק, והפאבריקע"ן מלבנין אותן ע"י תחבולות לצורך הקונים שהם רוצים לקנות דוקא לבנים.

ז) העוף הנקרא לעגהארן ראיתי וזכרנו ימים מקדם במאנרא שהיו אנשים שלקחו אותו לכפרות באם לא היתה בקריה עוד כפרות ואילך, (בעיו"כ אחר שעה 7:00 בבוקר) וקנו אותו אצל עים פארם שם סמוך לגלילות העיר, ושחט אותו הר"ר הערשל ווייס שליט"א שו"ב, ואמרו שם שלא יאכלנו וכמדומה לי שאמרו כן כיון שהיתה קשה לאוכלו, וגם נהירנא פעם א' שהביאו אותה בגערטנערס פארם, ולהלן יבואר עוד בענין זה.

עוף הלעגהארן הישן והלעגהארן החדש

ובענין עוף הלעגהארן שהכניסו זה עתה לתוך המחנה, וגם באו אלי ושאלו אותי אודות עוף הזה, אם יש לי בזה מסורה, הנה עד כה לא רציתי להתערב בהענין, כי כבודו בגדולי הדור ומה לי ולהם לחוות בזה דעתי הקלושה, ועניתי ואמרתי ונוחכתי לדעת שטעיתי, כי ישראל קדושים הן אע"פ שאינם נביאים בני נביאים הם,⁷ ואחרי שראיתי שכמה וכמה אנשים דופקים על פתחי לשאול חו"ד בזה, כי לא ניחא להו בענין הלעג-הארן לומר שהוא עוף ישן ששחטו אותו בימים קדמונים, לכן אזורתי חלצי להתעמק בענין הנ"ל ואחרי ראותי נשתוממתי לראות ולדעת כי אין זה בכלל הלעג-הארן הידוע שהוא מניח הביצים ביותר בארה"ב, ובכמה דברים נשתנה צורתו, לכן נתתי לבי לראות בענין הלעגהארן החדש,⁸ עיינתי

⁷ פסחים דף ס"ו ע"א ועיי' שם ברש"י תראו מה יעשו ופירש שם המהרש"א אולי יהיו שם זקנים שיזכרו מה עשו, והכי נמי לנידון דידן אנו רואין מרובי העם השואלים ומפקקים שאינם רוצים להאמין כלל שהעוף הלעגהארן החדש היא הוא העוף אשר אכלו כאן במסורתמימים הראשונים.

⁸ אחד מן הסיבות שלא רציתי להתערב בזה הענין הוא בשביל שכל אברך שיש לו אינטערנע"ט כבר יש לו דעה בענין ואין זה דעת תורה האמיתית, אבל הראה לי הגר"י שטיין שליט"א מכתבין ממשלת ענגלאנד שכתבו שם שהביאו לעג-הארן ממדינת אמעריקא ופטמו אותו ועירבו אותו שם במדינות ההם והעיקר בדאט"ש-האלאנד, ועל שאלת השואל הביאו כמה מינים שנתערבו עמהן ולא די שאין להם מסורה אלא יש בהם ג"כ עופות טמאין, והמתחדשים הכחישו זה והביאו מכתבים מאותו הרופא שחזר בדבר ואמר על עוף א' טמא שאין בה מאותה תרעובות בה, ובשביל זה הם רוצים לילך עם ההיתר כאילו אין שום עוף טריפה מעורבת בה, ולמעשה זהו דבר ידוע לכל שיש כמה סודות בזה שאינם רוצים לגלות ולאחרונה מצאו בה תרעובת משאר עופות אבל לא מאותן שהיו חושבין בה לכתחילה, וכפי הנראה לא כתבו כל מה שעשו כיון שיש להן בזה סוד, אבל העוף בעצמו בציורו מעיד עליו שנשתנה, ואם באנו לדין עפ"י התוה"ק יש להדברי הראשונות שמכות שיש עופות טמאים מעורבים בה, ולא ואין שמכות

בהענין, וזה מה שהעליתי מצודתי בענין העוף הלעגהארן הישן והלעגהארן החדש שכבר עתה נודע בשערים מקורו שהיא של הקומפעני דיקאלב ונקראת דאט"ש לעג-הארן.

הלעגהארן הנמכר על המארקעט, ראיתי בפעם הראשון ששחטו השו"ב הר"ר הערשל ווייס שליט"א, וכשראיתי העוף, מיד אמרתי לו שאינו נראה כמו העופות הישנים הרגילים אצלינו במסורת, ואז אמר לי הר"ר הערשל שהוא היא הלעגהארן שאנו אוכלים הביצים ממנו, והיתה תמוה אצלי כי אינו נראה כמו העופות שלנו שרגלתי בו וקבלתי עליה ממנו מסורת אבל הוא אפשר שהיתה בכלל העוף הנמכר עתה בשם הקאפעני "תרנגול" שהם מכנים אותו למחדרין מן המחדרין, שהוא בוודאי נראה כעוף חדש,

ובענין הלעגהארן החדש, זהו מה שהעליתי מצודתי.

א) כל הרואה העוף הזה הדאט"ש לעגהארן של דיקאלב, רואה בעליל שאינו נראה בכלל כמו הלעגהארן הישנים, כי כל תוארו אינו נראה בכלל כמו הלעגהארן הישן, ויותר נראה תוארו קצת כהעוף ה"זילבערנע בראקל"⁹ שנאסרה כבר ע"י גדולי הרבנים, וקצת עומדים רגליו בזקיפה כמו אדם, כמו העוף המאלע"¹⁰,

להדברים האחרונים שחזרה בה, כמ"ש מרן החת"ס כמה פעמים בשו"ת שלו בתקנת עגונות, וא' מהן שבירר ביותר שיתו הוא באה"ע ח"א סימן צ"ד, שמה שכותבין טאטע"ן שיי"ן שלהם ומצאנו אותה יש עליה לסמוך כמו מסל"ת ועש"ע שאינן מזייפין, וכן פסק נכדו בשו"ת התעוררת תשובה יו"ד סימן ל"א גבי עופות, שיוכלו לסמוך על זה להלכה ולמעשה, אבל מה שכתב אתו הרופא אח"כ כי כן צו לו, ברור הוא שנאמר בו אשר פיהם דיבר שוא וכו', ואין כאן לדבריו האחרונים נאמנות כלל, ואם נאמר שאין אנו מאמינים בו לא בדבריו הראשונים ולא בדבריו האחרונים (שבזה גם אם היה ישראל אין אנו מאמינים אותו מההלכה, כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד) או שנאמין לו רק להחזרה האחרון כי רוצה המתעקש לעקש נגד התורה, או שהוא אומר שיש כמה מינים שהחליפו וכמה מינים שלא החליפו הדאט"ש לעגהארן הוא מאותן המינים שלא החליפו, הלא נחזי אנן העופות הדאט"ש לעגהארן מה שלפנינו, ומי שיש לו עינים לראות יכול לראות בבירור על העוף החילוקים שנתבררו לנו במציאות, כמה היא נשתנה בכמה דברים שגדולי הפוסקים כותבין שהוא שנוי המצריך מסורה חדשה.

⁹ ועיי' להלן טעם נכון למה צורתו היא כצורת הזילבערנע בראקל"ל כי יש להם יחוס אבות לגמרי והם באמת קרובין וחשש גדול עולה על גביהם ושניהם נתעברו בארץ האלאנ"ד.

¹⁰ למעשה לא מצאתי תרנגול שיש לו רגלים כזה ואנו יודעין בו מסורה, ואדרבה יש כמה עופות דורסים שיש להם רגלים כזה.

ב) הלעגהארן הישן אינו מעופף, והלעגהארן של דיקאלב, רואים בו שהוא פורח ומעופף¹¹, דמיד שפותחים הקופסא של העופות, מעופפים למעלה כמעט כציפור¹².

וקבלתי ממו"ר הגה"צ מוה"ר רפאל בלום זצ"ל אבד"ק קאשוי בעל ברכת שמים, דעוף שרואין בו שמעופף אין לאכלו כי לא קבלנו מסורה עליה¹³. וכן שמעתי מתלמידי הרה"ג ר' משולם שטלאצבערג שליט"א שראה משוחט ותיק בעיר הבירה לאנדאן, שהביאו פעם העופות לשחיטה, וכשפתחו הקופסא התחילו העופות לעופף, ולא רצה לשחטו, כי קיבל בזה דזהו שהוא עוף מעופף הוי שינוי הצריך מסורה חדשה, וקבלה כעין זה שמענו מהרבה מורי הוראות ושוחטים,

ג) הלעגהארן של דיקאלב הוא אנרעסיוו מאוד. וסיפר לי שוחט מומחה שהלך עם רב אחד להכלוב שמגדלים בו העופות של דיקאלב, וכשנכנסו להכלוב כל העופות רצו לנגדם במהירות.

בבית השחיטה של מהדרין אני מכיר יש משגיח חשוב מאוד ושמו רבי משה אייגער, והוא עוסק כבר בשחיטות יותר מארבעים שנים, ואמר שלא ראה מעולם בבית השחיטה ווילדער עוף כמו הלעגהארן הזה, ולא היה עוף זה בבית השחיטה מיום שהיה שם ועד עתה¹⁴,

¹¹ אינו דומה שמיעה לראיה ומאוד נפלאתי על זה כשראיתי איכר א' רדף אחר ארבעים תרנגולים מהרבה סוגים וכל א' ברח ישר על רגליו וכשבאו לעמוד גבוהה הקיפוהו, משא"כ הלע"ג-הארן כשבא לשם פרח על העמוד כעורב, וכן שמעתי שכמשבחי הלעג-הארן הביאו הלעג-הארן ביחד עם כמה עופות להראות ל"בני תורה" את חשיבותן, כל התרנגולים שם הלכו לרעות שם על הארץ והלעג-הארן פרח תומ"י על השלחן.

¹² ועיין בדר"ת סימן פ"ב אות ה' שהביא במ ספר תורת אביגדור שראו על התרנגולים שדרך לפרוח ביערים ולהתחבא מבני אדם, והיה לו כל צורת עוף עם מסורה, ואעפ"כ כתב שאין לסמוך על זה להקל (אבל הבצים התיר מטעם ס"ס).

¹³ זכרנו מעשה על שוחט ותיק ששחט עוף שהיה לו כל צורת עוף שיש עליו מסורה, והכשירו העוף כדינא ובישלו הבשר, ונתוודע אחר זה שהעוף הנ"ל פרח באויר, וצוה מרן זצ"ל להכשיר הכלים שבישלו בהם הבשר.

¹⁴ עיין פרי חדש סימן פ"ו אות ה' הביא בשם צ"צ שיש מין עוף נראה כמו שלנו, אלא שאין מקבלין מרות, (והיינו אנרעסיוו) וגם הצוואר והרגל הם קצת ארוכות וכו' ומסיק הצ"צ לחוש שהוא עוף טמא, וכן העלה שם הפר"ח לחומרא.

ד) הלעגהארן של דיקאלב, הצוואר היא ארוך הרבה יותר מכל העופות שאנו אוכלים, וגם הרגלים הם גבוהים קצת יותר מכל התרנגולים הידועים לנו שיש עליהם מסורה¹⁵ וגם הם דקים מאוד.¹⁶

ה) הלעגהארן של דיקאלב, האצבע יתירה שלה, אינו מבורר כל כך¹⁷, כי הוא אינו מסודר כמו שאר התרנגולים, כי בכל התרנגולים יש שלשה אצבעות לפנייהם ואחד מאחוריה במבורר, ושל דיקאלב כל האצבעות הם כמעט ישרים זה אצל זה, וידוע שזהו דבר הגורם שיהי חולקים האצבעות.

וגם שמעתי מהגאון מהר"י שטיין שליט"א אב"ד פאלטישאן וראב"ד ביד"צ אבני שיש, שהתרנגולין של הפירמא דיקאל"ב הם מציאות חדשה לגמרי, והקאמפפני מעצמם מראין תמונות מאמהות של הראט"ש לעגהארן של דיקאלב שהם חולקים האצבעות כשהם מונחים בתוך הפארע"ם בהשקט ובשלוח, שלא כמו העוף הישן דמתקרי לעג-הארן שאינו חולק את רגליו אלא כשהוא דחוק כפי עדותן של הגאונים¹⁸,

¹⁵ עיין בשו"ת דברי חיים ח"ב יו"ד סימן מ"ח בנידון התרנגולים החדשים אשר נבוכו העם מה לעשות וגם הגדולים נסתפקו כתב וזל"ק: גם נדמה אינו דומה לטהורה לא בגידול רחבו וגופו וגם לא באבריו כאשר הגידו והראו לי שאברי גופו לערך אברי עופות שלנו אינם שוים.

¹⁶ ועיין בשו"ת מהרש"ם חלק ח' יו"ד סימן קל"ט כתב, ומצאתי בכתבי הגה"ק אבד"ק בוטשאטש זצ"ל וז"ל, אווז א' שרגלים גבוהות יותר מהרגל וצווארה יותר ארוך שני ניכר, יש לחוש אולי נתערבו מצד איזה עוף טמא וגם בשני א' משתים הג"ל יש חשש כי יש עופות טמאים שבהם כן, וסימן שצוורה ארוך ורגל וכו' דהוי עוף מדברי.

¹⁷ באמת שמעתי שיש מהם שיש להם אצבע יתירה יותר טוב ויש שאין בהם כזה, וכן שמעתי מעדים נאמנים שיש מהם הרבה שחולקים את רגליהם ממש כעופות הטמאים ויש מהם שאינם חולקים כל כך, ואפשר שכיון שמעורב בהם טוב ורע אבות ואימהות כשרים וטמאים על כן יש מהם שיש להם דרך זה ויש מהם שיש להם דרך אחר, עכ"פ מעורב ביניהן הרבה עופות שיש עליהן פיקפוק גדול, והצד השווה בהם הוא דבר פשוט ששומר נפשו ירחק מהם כמו מכל דבר החדש שאסור מן התורה, ואל יאמר נשתנו העתים, יש לנו אב זקן לא נשתנה ולא ישתנה, (מין החת"ס ז"ל בצוואתו).

¹⁸ עיין להלן שהבאנו דברי בית דינו של מו"ר מקארלסבורג שליט"א ובראשם הגר"י שטיין מה שעשו בדיקה על כמה פארעמ"ס בענין הזה, וכתבם בתשובה ש"ב הגר"מ בראנדסדארפער זצ"ל וראיתי מזה העתק מקובץ פעמי יעקב/ניסן תשס"ד.

וכן בירר ביותר ידידי הרה"ג מאור נעלה ר' יהושע הערשקאוויטש שליט"א הידוע לבעל מעשה להלכה ולמעשה מחבר ספרים ידועים וחמודים וביניהן ספר "תורת העוף", ובענין הזה שימש לגדולי עולם וביניהן ש"ב הרהגה"צ רבי מאיר בראנדסדארפער זצ"ל בעל קנה בושם מירושלים, שבירר כבר באריכות בקובץ עץ חיים הרבה פפקוקים שיש על העוף הלעג-הארץ החדש ושהיא מין חדש, וכן כמה שרצו לסתור דבריו כבר ביארם בחזרה היטיב היטיב וניכרין דברי אמת,

(ו) הלעגהארץ הישן, יש להם אצל הזכרים בכל פעם כרבולת ישר, ועפ"ר אצל הנקיבות הכרבולת נפל מעט על הצד. והלעגהארץ החדש, יש לה להזכר כרבולת גדול וכפוף כל כך, שלא ראינו כהנה מעולם כרבולת גדול כזה, ונראה משונה מאוד מאוד, ופקפקו הרבה על זה אם אין לה חשש דוכיפת, שפרש"י זה תרנגול הבר, וכרבולתו כפולה, ובספר הזכרון פירש על זה אומרו כרבולתו כפולה, לאו דוקא כפולה אלא עבה וכפותה על ראשו עד שנראית ככפולה, והוא מה שאמרו שם בחולין ס"ג, דוכיפת, הודו כפות, והעתיקו דבריו הרבה מפרשי רש"י,¹⁹

¹⁹ ולפלא, שבספר הספרדי "אבני חן" מהרב חזק' יוסף כהן, אשר המהדירים אחרי מה שנקרא בלשונם "העוף המהודר התרנגול החדש" הרבו להביא ראיות ממנו, כתב בעצמו בסימן קי"ד אות ד' וז"ל אות באות, דאם כבר פירש רש"י על התורה בזה הלשון, "הדוכיפת" תרנגול הבר וכרבולתו כפולה ובלע"ז הירופ"א [דוכיפת] ולמה נקרא שמו דוכיפת שהודו כפות וזו היא כרבולתו, ונגר טורא נקרא על שם מעשיו, כמו שפירשו רבותינו במס' גיטין בפרק מי שאתו (דף ס"ח ב), עכ"ל. הרי שנקט בלשונו שרק 'כרבולתו כפולה' הרי שכל כפולות במשמע בכל צורה שתהא, ואשר מתוך כך, אולי, נצטרך לחשוש בכל עוף שיש לו כרבולת כפולה בכל צורה שהיא, דאפשר זה הוא תרנגולת ברא, לא כך נקט בלשונו בפירושו על הש"ס (חולין ס"ג) בזה"ל: "שהודו כפות": כרבולתו עבה, ודומה כמי שכפולה לתוך הראש וכפותה שם, והוא עוף גדול כתרגול, וקורין לו פואו"ש שלבי"א, עכ"ל. ומדנקט בלשונה ודומה כמי שכפולה לתוך הראש וכפותה שם, ממשמע, ש'כפילות' זו צריכה להיות בדווקא כפי 'שכפולה בתוך הראש, עכ"ל הספר הזה שם.

ולעיל סימן ט"ו כתב המחבר שם בעצמו על זה פירוש לפירושו ודבריו בכאן, ומלשון רש"י משמע בבירור אשר כפילות זו הרי הוא מינה ובה בתוך הכרבולת עצמה, עכ"ל שם, והגם שבכמה מקומות באותו הספר הרבה להשיב שלהדוכיפת אין לה שום סימן טהרה אבל אנחנו לא נקבל ממילא הרבה דברים שכתב שם בספרו כי שכח שלדעת מרן הזת"ס ורוב האחרונים יש מציאות בעופות להרכיב מיני טמאים עם מיני טהורים והכי קי"ל, ואם זה ברור שהדוכיפת הוא עוף הגדול כמו תרנגול, ויש לו כרבולת משונה שהוא כפוף מינה ובה שלא מצאנו כמוהו, וגם מעשיו מוכיחין עליו שהוא עוף המדבר, (במה שמעופף, ובמה שאינו בורח מן

ז) בהלעגהארן הישן וכ"ש כל שארי עופות, יש בהן שומן הרבה שקורין שמאלץ, ובהלעגהארן של דיקאלב אין לו שום שמאלץ, ואם הוא דבר קטן אצל קצת אנשים גדול הוא מאוד, כי אם כן נהפך מסורתו לגמרי במה שאמרים עליו שהיא הוא העוף שאכלו רבותינו²⁰, ובוה מופרך דברי עדות שמביאים בשם הרב הגאון רבי מיכל כ"ץ זצ"ל, (ביודעי ומכירי קאמינא שהיה ת"ח גדול והרבה למדתי ממנו ונהנתי ממנו בעצה ותושי'), שהוא לא דיבר מהלע"ג-הארץ, ובוודאי לא מהלעג-הארן חדשים שמקרוב באו שעל פי חשבון לא ראה אותו בימיו כלל וכלל,

היחס האמיתי של הלעג-הארן החדש

וכאן הבן שואל כי הלא טעמא באו אם הן המה לעגהארן הלא המה לעגהארן והנך רואה שיש כאן עדים לדבר שאכלו לעג-הארן כפי הנזכר לעיל אם כן מה כל הרעש?

תשובה לדבר! המהדירים לשנות הדברים ממה שקבלו מאבותינו ורבותינו יתנו עידיהן ויצדקו הם בעמם! בקו' שלהם עוף השמים עמוד י"ב ממש באמצעו, מעתיק מספר הספרדי "אבני חן" מאת הרב כהן שיש ממין הלעג-הארן זנים (סוגים) (זה לשונו שם וכנראה הוא מלשונם הטמאה, אך כפי הנראה הוא בלשון הקודש שיש הרבה מיני לעג-הארן שם) ברם לא היתה שאלה של רק חשש חלוקת אצבעות אלא בשונה משאר כלל ה"זנים" (סוגים) הרגילים שבארץ ישראל עצמה היתה זו "חלוקת שתיים של ממש"

האדם, וכו') למה לא נחשוש עליו בחשש איסור דאורייתא שיש לו תרעובת מהדוכיפת כיון שיש לו סימנים ממנו! ועכ"פ נחשוש עליו כמו כל עוף שאין לו מסורה להצריך עליו מסורה חדשה, שבאמת מסורה על זה העוף ממש איננו בכל העולם לכ"ע!

ובספר דעת תורה סימן פ"ב סוף סעי' ג' האריך במחלוקת מה הוא עוף דוכיפת, אבל זה כולו עלמא מודי שהוא דומה לתרנגול, ומסיק שם בשם כמה שו"ת מה הוא, זה אומר בכה וזה אומר בכה, ומסיק שם, אבל מאן מסיק בזמן הזה, ולכן יש להחמיר (בכל ספק דוכיפת).

²⁰הנה שמעתי על זה תירוץ מהמתחדשים "ומהדירים" שבאמת קודם הפסח לא היה בו שומן-שמאלץ בכלל, אבל עכשיו כבר יש בו קצת שמאלץ, ובאמת הוא דבר המביא לידי גיחוך כי מה נשתנה עכשיו ה"מין" העוף מקודם לפסח? אם הרכיבו אותו במין חדש כדי שיהיה לו יותר שומן, א"כ אין זה העוף "המהודר" שלפי דעתם לא הרכיבו בו כלל ממין עוף אחר, ואם נתנו אותו מאכל חדש, אם כן אין העוף הזה בטבעו שמן ואין זה עוף שיש לו מסורה חזקה בכלל.

בסוג זון מחודש של לעג-הארץ בארץ ישראל, ושם בשאלה ג' שואל אם יש עוד בנמצא העופות שיש עליהם חשש הנ"ל? תשובה: כבר לערך שלש עשרה שנה שלא מצאתי כהנה בכל ארץ ישראל, אם כן הרי לך הודאת בעל דין כמאה עדים דמי שיש מין לעג-הארץ החולק את רגליו ויש מין שאינו חולק את רגליו, ולא עוד אלא שהעידו כאן שכל מיני לעג-הארץ אוכלים אותן בא"י והם בעצמם מורים שהיה שם עוף אחר מסוג החולק את רגליו אלא שכחיים איננו מצוי, ואפשר שהמין החולק את רגליו לגמרי הוא הלעג-הארץ החדש שלנו דמתקריא דאט"ש לעגהארץ מהפירמ"א "דיקאלב" ואתו לא אכלו בא"י כלל כפי עדות הנ"ל! ויש לנו הרבה הוכחות על זה, כמו שכתבנו כמה חילוקים למינהם בהמציאות²¹,

אלא מאי הוי עלה, להוי ידוע לכל שהשם הזה לעג-הארץ אינו המציאות של עוף א', אלא הוא שם כולל לכמה עופות המטילי הרבה ביצים, וביניהן, הלעג-הארץ שצבעו לבן והרי הוא יבש כעץ כידוע, והרבה ביצים כהיום כאן באמריקא הם מהמין הנ"ל, והלעג הארץ החדש שהולכיהו לפטמו ולערבו

²¹הנה בערך בשנת תשס"ד בא הג"ר הילל וויינבערגער אבד"ק סארדעהעלי ודומ"ץ נייטרא ועשו אסיפה גדולה בהתאחדות הרבנים בענין הביצים ממין הלעג-הארץ ורצה הג"ר הנ"ל לאסור כל אותן הביצים כיון שהלעג-הארץ הוא חולק את רגליו, והרבנים הגאונים זצ"ל ולהבחיל"ח לא קבלו דבריהם, ומר"ר הרהגה"צ אבד"ק קארלסבורג שליט"א שלח בית דינו ובראשם מהר"י שטיין שליט"א לברר הדבר והלכו לכמה פארעמ"ס ופארבריקע"ן של ביצים ולא מצאו להעוף הלעג-הארץ שהוא חולק את רגליו אלא כשהיה העוף במצב לא רגוע כלל, ואח"כ כתב על זה תשובה להתיר הגאון בעל קנה בושם זצ"ל וכבר נודעו דבריו לרבים, ואפשר שבא לידי הג"ר הנ"ל עוף מהעופות החדשים ובשביל זה רצה לאוסרה כפי אשר שמעתי לא הלך אלא לפארע"ס א' קטן, והבי"ד מקארלסבורג הלכו לפארעמ"ס גדולים ולכן ראו להתיר, עד כדי כך שמו"ר הרה"ק ממאנטוויידעא זצ"ל כשבא לביתו אמר להרבנית הצדיקת שתתי שתעשה "אייער שפיין" אע"פ שדבר ידוע הוא שהחמיר לעצמו על כל דעה יחידאה שבעולם, ודבר ידוע הוא שמעולם לא ביקש מאכל ולא צוה לעשות לו איזה מאכל דוקא, וכן הרה"ק מוויזניץ מאנסי זצ"ל היה באותו הלילה אצל חתן מא"ל מנכדו והביאו לשם קוגל הנעשה עם ביצים ואכלו שם ברבים וחילק מזה שיריים כדי להראות ההיתר, ובאמת הרבה ראו כהיום מהקאמפענ"י דיקאלב תמונות הדאט"ש לעגהארץ העופות החדשים שהם חולקים רגליהן בהפארע"ס שלהם לגמרי ממש כהעופות הטמאים, וכן שמעתי מת"ח גדול מק"י שבחן בעצמו שהעופות החדשים הנ"ל הם חולקים רגליהם דוקא כשיש להם מרגוע ולא במקום אחר, וכן שמעתי מעדים נאמנים שראו העוף החדש חולק את רגליו באמצע הפארע"ס במקום מנוחה, והוא ממש להיפך מתשובת הקנה בושם והמציאות של הלעג-הארץ הישן שהעתיקנו לעיל, אלא מאי קמ"ל, ששני המיני הלעג-הארץ הישן מאמריקע והחדש מהאלאנד דמתקריא דיקאלב, המה שני מינים הפיכים לגמרי כפי מה שביארנו.

לענגלאנד ולחאלאנד הנקראת דאטש שעל שמו היא העוף הלעג-הארן החדש נקראת דאטש לעגהארן באותו מקום שעשו מה שעשו בשנים קדמוניות עם העוף שקראו "זילבערנע בראקל", והמעלה של עוף הזה הוא שיש לו קצת בשר שיכולים למוכרו ואיננו יבש כעץ כמו הלעג-הארן הישן, וגם הם עושים כמה ביצים,²² אם כן אפשר לעשות סחורה הן עם הזכרים לגדלם לצורך אכילה והן עם הנקבות להחזיקם לצורך גידול ביצים, שהוא דבר גדול אצלנו באר"ב כידוע, אבל לענין הכשרות והמסורה צל"ע בזה טובא, כמו שביארנו,

אין כל חדש תחת השמש²³

ואם כן צריכים אנו לחזור הפרשה שהיתה בערך לפני שלש שנים, בדבר העוף שקורין בראקל, והשערורי' שהיתה סביב לו,

הנה נתוודע לנו אז שהשם בראקל הוא שם מחזו או כפר בגבול האלאנד ודייטשלאנד שמגדלים שם עופות הרבה למיניהם וכבר הראו לי הרבה תמונות משם ואינם דומין לא בצורתן ולא בשמותיהן ואדרבה, הרבה מיני עופות חדשים נוצרו שם, ועל כולם יש להם שם הכולל "תרנגול בראקל", כיון שנוצרו שם, כמו שמצאנו שקורין לכל אייער-לייג-הינער בשם הכולל לעג-הארן,

והעסקנים ששאלו לי אישתקד מה דעתי על אותן העופות עוד קודם שפירסמו המציאה הגדולה "שמצאו עוף שאין עליו שום תרעובות" ונקרא תרנגול בראקל, ושאלתי מהן "רצונינו לראות אותו" ולכן הראנו הצילומים מינים מימינים שונים, יש מהם שנראים כעופות הישנים ויש מהם שנשתנה צורתם לגמרי, וביניהם העוף הידוע לשמצה שנאסרה ע"י רוב מנין ובנין מגדולי ישראל, שקורין לה "זילבערנע בראקל" ואמרתי להם שלפענ"ד יש מהן שיכולים לאוכלו, ויש מהם שיש עליהן חשש גדול וביניהן הזילבערנע

²² הנה ראיתי ושמעתי מהרבה אנשים שהלכו לבקר מקומות הביצים ולא מצאו אלא העוף הלעגהארן הישן, וברוב המקומות אין שם בכלל הדאטש לעגהארן החדש.

²³ מרגלא בפי מרן רביה"ק על מאמר חז"ל יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום, אז אין אמת'ן אריין איז ער דער זעלבער יצר הרע ער קומט נאר יעדן טאג מיט אן אנדערן נאמען וד"ל.

בראק"ל, ואמרו לי אותן העסקנים שיש להבראק"ל מסורה מאחב"י מאנטווערפן, אמרתי להם אם קבלה הוא נקבל אבל אין לנו עדות ומסורה על זה²⁴, וכפי הנראה אכלו אחינו בני ישראל באנטווערפן עוף אחרת לגמרי הבאה מבראק"ל מקור התרנגולים בארץ האלאנד"ה הסמוכה לאנטווערפן שיש עליו מסורה בדבעי, אלא שאיננו הזילבערנע בראקל אלא עוף אחר לגמרי, ולא שמא קגרים כי הם 'שמות העופות' מתחדשת חדשים לבקרים²⁵,

והנה על העוף הזילבערנע בראקל כבר גזרו רבנן שהוא מין בפני עצמו הצריכה מסורה חדשה ויש לו כמה חששות (ואגב, המעררים והמתקנים והמחדשים התרנגול החדש הם נוטלים רוב טענותם מדבריו לכן רציתי לילך דוקא להמקור) ואעתיק פה דברי הרב אמיתי בן דוד ס"ט מה שכתב על דברי המעררים העוף הבראקל, אבל רק מה שהוא נוגע לדידן להעוף הלעג-הארץ החדש דידן, ועל פי חשבון האותיות שלו, כי נשתוממתי על

²⁴ ועיין בספר עמק התשובה ממו"ר מקארלסבורג שליט"א חלק י' יו"ד סימן נ"ו וז"ל, אכן כשהראו לפנינו שני מיני התרנגולים ביחד דהיינו המין החדש הנקרא בראקל והמין הרגיל אצלינו זה כבר כמה שנים הרבה כדי להבחין ביניהם, נוכחנו שאפשר שיש ביניהן שנויים חזקים ובוולטים, וע"כ אם ננקוט שהחילוק ביניהם הם חשוכים הם נחשבים לשנוי הניכר, א"כ בכגון זה צריכין למסורת האין נהגו בזה, כפי אשר קבלנו כן בשאר מיני עופות, ובסוף התשובה כתב כי מרן שליט"א לא קיבל עדיין שיש מסורת לאכול זה העוף.

²⁵ ולא לחינם אמרו לנו רבותינו על העופות, (חולין ס"ב ע"א, מחבר יו"ד סימן פ"ב סעי' ב') הבקי "בהם ובשמותיהם" כי בלאו הכי אי אפשר לומר עליהם מסורה, כמו שכתבו שם התוס' ד"ה בקי בהן ובשמותיהן, תרוייהו בעינן דלא לית למיטעי, כי אם יש לנו צורת עוף א' ידוע ואין אנו בקיאים בצורתו אע"פ שיש לנו מי שעלה לו שם נאה כגון לעג-הארץ או בראק"ל והביא על שם זה מסורה אפשר שלא קרב זה העוף אל זה המסורה בכלל אם אנו יודעים צורת העוף, כי אם א' יביא לנו עוף ויאמר לנו ששמו תרנגול אפשר שהוא תרנגול הבר שהוא טמא בוודאי, וכבר יש לנו כיוצא בו גמרא מפורשת שהטעו דרדקי ע"י שם, (יבמות קכ"א ע"ב) ודלמא קמצא בעלמא בעלמא שכיב ליה ואסיקו ליה על שמיה, ואם אין אנו בקיאים בהשם שלו אפשר שבשמו ידעין כי הוא עוף טמא, כמ"ש גמ' מפורשת במס' עכו"ם (ל"ט ע"א) רבה בר בר חנה איקלע לאקרא דאגמא קריבו ליה צחנתא (פירש"י צחנתא, והוא שם דג טהור כמבואר שם בגמ') שמעיה לההוא גברא דהוי קרי ליה באטי (שם דג טמא) אמר מדקא קרי ליה באטי ש"מ דבר טמא אית ביה לא אכלמינה, לצפרא עיין בה אשכח ביה דבר טמא, קרי אנפשיה לא יאונה לצדיק כל און, ומשמע שם בדברי רבינו חננאל שכל דבריו הם דברי קבלה שבמקום ששומעין שם דבר טמא צריכים לחשוש עליו, וכבר ידועים המה דברי רש"י הק' בפרשת שמיני (ויקרא י"א כ"א) וצריך שיהא שמו חגב ובוזה אין אנו יודעים להבדיל ביניהן, ועל פי זה כתב הט"ז (יו"ד סימן פ"ה ס"ק א') ועכשיו נהגין שלא לאכול שום חגב אפי' בידוע ששמו חגב לפי שאין אנו בקיאים בשמותיהן, והיינו בקי מה שאמרנו, "בקיאים בשמותיהן".

המראה ולא אוכל להחריש כי כל מה שכתב שם הוא ממש נראה שהוא העוף הראט"ש לעגהא"רן החדש אלא שצבעו לבן,

באות ז-ח) כתב יש גוים שאומרים ומעידים על טהרותו של העוף הבראק"ל ולאידך גיסא יש כמה ראיות שערבו העוף הזה עם עופות שכבר אסרו רבותינו נבג"מ,

ט) חכמי גינעטיק"ם מצאו בו תרעובת דשינ"ם מימיני עופות שאינם כשרים,

יא) יש עדות שיהודי בעלגיע נמנעו מלאכול התרנגול בראקל.

יג) כל השוחטים שהעידו על כשרותו לא העידו אלא על כשרות הגאלדענ"ע בראק"ל הנראה כעוף שלנו, ולא על הזילבערנע בראקל שמראהו נראה מוזר,

טו) העמידו העופות הנ"ל על מעקה, וראו שהוא חולק אצבעותיו שהוא סימן טומאה בוודאי וכתב הש"ך שאפי' אם יש עליו מסורה אעפ"כ הוא עוף טמא אם הוא חולק את רגליו,

יט) כרבלתו כפולה ביותר לצד הצוואר ויש עליו חשש דוכיפת המבואר בגמ'.

כג) נוצותיו ארוכות, (יש קול קורא משוחטים בירושלים "שמעולם לא ראו תרנגול עם מסורה עם כל כך נוצות על צווארו ובוודאי הוא מין אחר לגמרי וצריך מסורה חדשה, וגם הם מסתיימות בקצה חד לא כתרגולים הרגילים).

כו) קול קריאת גבר שלו שונה מקול קריאת גבר של התרנגול.

כז) התנהגותו במה שאינו מפחד מבני אדם הוא שונה מכל תרנגול.

כח) הוא מעופף כציפור וזהו סימן שהוא תרנגול הבר.

ל) מבנה גופו בעל רגלים ארוכות וצוואר זקוף הוא כמו התרנגול הבר הידוע לנו שהוא דורס.

כל מה שהעתקנו לעיל אחת באחת, ישנו אחת לאחת בהתרנגול הדאטש לעג-הארן חדש הנקרא בלשונם "המהודר" שכבר חשו עליו הרבנים הגאונים שליט"א ויצאה הדבר באיסור, והתרנגול החדש נעשה בדאטש-האלאנר ארץ הבראקל ע"י אותן המומחים שעשו הבראקל אלא ששם עירבו את הבראקל בדברים אסורים ועכשיו ערבו את הלעגהארן, אבל השאלות לכשרות הם חמורים מאוד והיינו טעמא דבראקל היינו טעמא דדאטש לעגהארן, ויש שרצו להביא קצת סמוכין להתירן מדברי איזה גדולים בדורינו מארצות המזרח, ולא עיינו קודם בדברי הדרכי תשובה סימן פ"ב או כ"ה שאין להביא ראיה כלל בענין המסורה מארצות המזרח!²⁶ והטעם הוא פשוט שהרבה מהמסורה שלהם בא בשיטת המחבר שלא חשש כ"כ למסורה ממש משא"כ אנו בארצות המערב שיש לנו כלל גדול ובני ישראל יוצאים ביד רמ"א ז"ל, שכבר חתם דבריו שם בסימן פ"ב בסוף סעיף ג' וזל"ק: ויש אומרים שאין לסמוך אפילו על זה, ואין לאכול שום עוף אלא במסורת שקבלו בו שהיא טהור, ועיי"ש בדר"ת ס"ק ל"ז שביא בשם כנה"ג שצריך להיות המסורה דוקא מאדם גדול ובר סמכא שכדאי לסמוך על עדותו, וזה אינו נמצא בזמנינו כלל, וכ"כ עוד בשם המהר"ל ועוד הרבה פוסקים שעכשיו שרבו הצרות והגלויות והשמדות אין לסמוך כלל על מסורה חדשה, ומרן גאב"ד ירושלים לא העיד על הזילבערנער בראק"ל שהוא כשר אלא אדרבה כאשר בא השאלה הנ"ל לפני גדולי ירושלים ובני ברק, לא נראו להם כל העדות שהביאו להם, ודעת רוב רבני העדה החרדית היתה שלא להתירה בשביל אלו החששות שנתבארו לעיל, ולא קבלו בכלל דברי המתירים, וליתר שאת פנו להגאון הרמ"ל לנדא רב דבני ברק שיברר האם אמת הוא מה שמדברים על העוף ההוא, והרב בא להפארע"ם של הבראק"ל

²⁶ עיין מה שכתבנו לעיל בענין דוכיפת וכמה שיש ליזהר מזה, והנה אלו דברים בעצמם המה בספר בעי חיי מרבן של כל בני עדות המזרח הכנה"ג, חלק יורה דעה סימן קכ"ד, ועיין שם שמסיק שאינו רוצה לסמוך על פירושי דחוקי לטהר שרץ מן התורה, וכיון דאיכא הכי ואיכא הכי שומר נפשו ירחק מהם, והמנהג יוכיח שראיתי בקושט"א עופות רבות הנקראים וכו' ואין מי שיאכל אותם ואנשים חכמים וידועים העידו שבשאלתי מחזיקין אותו לעוף טמא, ועיי"ש בדבריו שיש מין א' הנקרא עגלישי הינר ויש אומרים שהוא תרנגול, אבל מי שאינו בקי במסורה אסור לאוכלו ולכן היה המנהג ברוב עיירות ארצות המזרח עיי"ש, א"כ לפי זה אותן חכמים גם במסורת הספרדים בענין הזה אינם בקיאים בהן כל כך.

פתאום וכמובן לא רצו להכניסו לבחננו מקרוב (כמו שעושים כהיום אלו המחמירים שלנו, בהדאט"ש לעג-הארן החדש) אמר להם הרב לאנדא, הלא אתם רוצים להכניס את העוף הזה לתוך כלל ישראל לאכילה, האם אסור לי להיכנס ולבדוק אותו מקרוב? ולאחר זמן מרובה באין ברירה ניתן לו רשות ליכנס, ובחן את העופות לזמן מרובה לראות אם אמת הוא שיש בו שינויים הללו שהעתקנו לעיל, ואח"כ אמר, זה לא סתם עוף בלא מסורה! זהו עוף טמא. מאכילים נבילות ומריפות! וכן כאשר ראו אלו כי כלתה אליו הרעה באו לאמעריקא ולא קיבל א' מהרבנים הוותיקים את דבריהם להתיר את העוף הזילבערנ"ע בראק"ל אדרבה דעת מו"ר הרהגה"צ מקארלסבורג ובית דינו היתה שלא לשנות מהעוף הרגיל להעוף הבראקל בשביל כל חששות דאיתניהו ביה, אם כן הוא הדין להקרוב שלו העוף הדאט"ש-לעגהארן החדש שכבר נתבאר מתוך דברי המתירין כנ"ל שיש להם כל החששות שזכרו לעיל וזכרון א' עולה לכאן ולכאן הן להבראק"ל החדש והן להלעגהארן החדש, כי לא לחינם הלך הזורזר אצל העורב וכו' ושניהם מקור מקומם טמא וצא ובדוק על בניהן מהיכן היא ותמצאם מעיר בראק"ל מארץ דאט"ש, ולכן כל תירוצים ושקרים שיאמרו בזה, לא יתכן בשביל זה להסתכן ע"ע לעבור באיסור דאורייתא החמורה,

היתר הביצים, לא ידעו מאי קאמרו רבנן

אבל רבו השואלים הלא אנו אוכלים מביציהם אם כן הרי לך ראייה ברורה שהוא עוף טהור? חוץ מזה שרובא דרובא של ביצים הנמצאים אינם מהעוף הזה, גם למיחש לא בעינן,²⁷ ולא אאריך כאן על דבר הזה שכבר נתברר ונתלבן כבר כמו שכ' הפרמ"ג בסימן פ"ו שפ"ד ס"ק ו' אע"פ שאין אנו

²⁷ והתירוץ הוא במס' שבת דף קמ"ה ע"ב, בשביל מה עופות בכל שמינים ושם באותו שורה תי' הגמ' (על קושיא אחרת, אבל עכשיו נראה שסידר זאת הש"ס ככוונה), לפי שאינן בני תורה, שאם היו בני תורה האיק לא ידעו שעל מדוכא זו כבר ישבו בה הרבה גדולי עולם וביררו וליבנו אותה כשמלה, ולפלא גדולה שדעת הקהל בשוק הוא דלא פלוג, ולמה לא מצאנו לכל א' מהם מי שישבו עיין בפנים ותראה שאינו צריכה פנים, ולא עוד אלא שהמתירים סמכו על זה בשאט נפש נגד כל דברי רבותינו ורבותינו בלי אפי' להעתיק דברים, א"כ נראה מזה שלא למדו כלל ובושה תכסה פנינו, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה! פרש"י שאין לומדים אותה ופוק חזי הכא מאי הוי עלה!

אוכלין בהן אנו אוכלין מביציהן, והאריכו בזה להתיר שו"ת שואל ומשיב בהדורא ב' ח"א סימן נ', ובספרו דברי שאול תחילת סימן פ"ב, ובשו"ת בית שלמה יו"ד סימן קמ"ד, ועוד כמה פוסקים, עיין בדרכ"ת בהרבה מקומות בסימן פ"ב שהביא ממש דעת כל הפוסקים להקל בזה, ובשו"ת נטע שעשעים סימן א' הביא שמנהגינו להקל, ולא אאריך בדבר פשוט רק אעתיק מספר דעת תורה (ברעזאן) סימן פ"ב סעי' ג' שמעתיק דברי תקיפי קמאי ראשונים כמלאכים ה"ה הריב"ש בשו"ת סימן קצ"ב שמסיק שאם יש לנו ספק על עוף הבא לפנינו התורה חייב לנו לבדוק אם איננו מכ"ד עופות הטמאים, אבל אם אינו ידוע לנו מי הוא, נצטרך ע"ז מסורה וממילא אסור לן לאוכלו בלי מסורה, משא"כ ביצה שהתורה לא חייבה אלא על בדיקת כד וחד הוא היתר גמור לנו כ"ז שיש לנו על מה לתלות,

הנה יותר ממה שכתבנו לפניכם יש כאן, ומיראת האריכות הצרכתי למאן, רק ראשי הפרקים להשיב מען, ומע"כ ברוב חכמתו יבינם על כוון, וברוך רחמנא דסייען עד כען,

והנני בזה ידידו אוהבו המוקירו והמכבדו בערכו הרם
הכו"ח בברכת כוח"ט בספרן של צדיקים ביום שנכפל בו כי טוב לסדר וזה
יהיה משפט וגו' מאת זבחי הזבח ג' אלול שנת תשע"ט לפ"ק פה עואב"י
מאנסי יצו"א

הק' שמעון אברהם אינדיג

אב"ד ק"ק ריבאמיטש

מוח"ס לכל זמן, וספר כשר הדבר על הל' טריפות

שו"ב ומנקר ומוחל מומחה עם קבלה,

בעל קבלה על בדיקות ח"י טריפות, "בהם ובשמותיהם"²⁸

²⁸ נ.ב. הראיתי המכתב לכמה גדולי רבנים ומורי הוראות והסכימו לכל מה שנתברר במכתב הזה.